MALTA

QORTI TA' L-APPELL

ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS

Seduta ta' l-20 ta' Ottubru, 2003

Appell Civili Numru. 3/2002

Joseph Spiteri

vs

Direttur tas-Sigurta` Socjali

Il-Qorti,

Fil-5 ta’ Gunju, 2002 l-Arbitru ppronunzja s-segwenti sentenza fl-ismijiet premessi:-

“Decizjoni appellata tat-12 ta’ Gunju 2001:-

“*Your correspondence address to the Director of Social Security refers:*

From investigation carried out, I would like to inform you that on 12 June 1984 you were notified by this Deparment that your sickness benefit was exhausted and you ceased

to submit further medical certificates as from 31 May 1984. In view of this, credits were awarded up to the relevant date of the last medical certificate submitted.

Moreover you may wish to note that the affidavit you signed on 24 March 1987 (copy enclosed), entitled you to service credits with effect from 1 January 1987 -–the date on which the enactment of service came into force.

As you can see from the above you are not covered by credits for part of 1984, 1985 and 1986. This is the sole reason why you are receiving a reduced rate of pension".

L-appell:

"*Jiena, Mr. Joseph Spiteri, nixtieq nappella mid-decizjoni li rcevejt dwar il-pensjoni tieghi bid-data 12/06/01.*

Jiena ma naqbilx ma' din id-decizjoni li l-pensjoni tieghi qieghda tithallas b'rata baxxa, ghaliex il-kontenut ta' l-ittra ma jirriflettiex il-fatti."

Affidavit tal-appellant:-

"*Jiena spiccajt mix-xoghol bil-pensjoni fis-17 ta' Ottubru 2000. Meta rcevejt il-pensjoni sibt li din kienet qieghda tintbaghat lili nieqsa u dan minhabba li infurmani li kelli bolli neqsin. Il-fatti huma dawn li jien kont qabel ma spiccajt bil-pensjoni snin qabel kont membru fil-korp tal-Pulizija u meta ghalaqt is-servizz (25 sena) u dan kien fl-1983, kont hrigt ghal perjodu bis-'sick-leave' u meta spiccajt kont bis-'sick-leave'. Dan domt hekk bis-'sick-leave' ghal snin. Infatti kont b'mod regolari naghmel ic-certifikati tal-mard u kont nipprezenta wiehed kull gimgha lid-dipartimet tas-Servizzi Socjali. Wara xi zmien mort niccekja biex nara jekk ghandiex dritt ghal xi ghajnuna tal-mard liema 'request' kont ghamiltha quddiem certu Mr. Moses Azzopardi. Fil-fatt wara xi zmien ghal zmien kont nircievi karta minghand id-dipartiment tas-Social Services fejn fiha kienu dejjem jistaqsu jekk jiena ghandiex intenzjoni li nghaddi bord. Din kont nibghatha u dejjem infurmajthom li le.*

Fl-1987 meta inbidlet il-ligi, kont mort id-Dipartiment min jeddi, u ergajt kellimt lis-Sur Moses Azzopardi li semmejt hawn fuq. Jien kont staqsejtu jekk baqaliex skop naghmel certifikati ghall-fatt li l-ligi kienet allura inbidlet. Huwa kien qalli biex naghmel affidavit li ma kontx qed nahdem f'dak il-perjodu tas-'sick-leve', liema affidavit ghamiltu. Meta staqsejtu ghaliex hemm bzonn dan la darba hemm ic-certifikati, huwa kien qalli li dik kienet l-ordni.

Gara li fl-1992, jien bdejt nerga' nahdem u bqajt nahdem sakemm spiccajt bil-61 sena f'Ottubru 2000.

Jiena wara kelli nigi infurmat wara li ghamilt 'complaint' fqu il-pensjoni tieghi li ma kienx hemm l-anqas fil-file, il-GBU tieghi liema dokument huwa importanti biex wiehed ikun jaf ezatt ir-rapport tieghi dettaljat. L-anqas kien jidher li hemm ukoll s-sitt xhur 'sickness benefit'.

Imbaghad wara hafna pressjoni li jiena personalment ghamilt, il-file tieghi instab fi 'store' ma' files qodma u c-certifikati ma sabuhomx. Minhabba f'hekk jiena ma ghandiex insofri nuqqas fil-pensjoni tieghi, meta jiena kont dejjem korrett skond il-ligi.

Jiena inkun hafna ahjar ghalija u ghall-Avukat tieghi li nkunu prezenti waqt dawn il-proceduri biex il-kaz ikun jista' jigi spjegat ahjar fid-dettal."

B'nota tad-29 ta' Mejju 2002 gietipprezentata dikjarazzjoni ta' Doris Cutajar, Welfare Officer fl-Area Office tal-Marsa li taqra hekk:-

"B'referenza ghall-ittra tieghek Ref. Ump 438/01, ninfurmak li hawn fl-Area Office Marsa ma jidhirx li ghad baqa' 'records' tac-certifikati tal-mard daqshekk lura tas-sena 1986. Jien ilni nahdem fl-Area Office dawn l-ahhar tlett snin u ghalhekk ma nistax naghtik kelma fi zgur fuq dawk is-snin. Mit-tiftix li ppruvajt naghmel ma hawn xejn x'jindika li nista' naghtik taghrif fuq dawn ic-certifikati."

Il-kwistjoni principali f'dan l-appell huwa l-perjodu li fiha l-appellant jallega li kien qed jaghmel ic-certifikati tal-mard u jipprezentahom fl-Area Office tal-Marsa. Id-Direttur isostni illi skond ir-'records' tieghu fil-perjodu in kwistjoni ma pprezenta l-ebda certifikati medici. Min-naha tieghu l-appellanti isostni li hu kien qed ihalli dawn ic-certifikati liema prova fil-fehma tal-Arbitru ma hiex maghmula sodisfacentement fil-grad li titlob il-ligi bl-affidavit tal-appellant.

Ghal dawn ir-ragunijiet l-Arbitru jichad dan l-appell."

Minn din is-sentenza appella Joseph Spiteri bl-aggravju artikolat fis-sens illi d-decizjoni ta' l-Arbitru kienet skorretta. Huwa jissottometti illi pproduca dik il-prova – l-Affidavit – li kienet fil-possibilita` tieghu li jaghmel gjaladarba, kif allegat minnu, l-"Area Office" tad-Dipartiment tas-Sigurta` Socjali kien tilef ic-certifikati medici li hu jsostni li kien jghaddilhom ta' kull gimgha.

Il-fatti f'dan il-kaz huma pjuttost rudimentali u jikkonsistu fis-segwenti:-

(i) Fl-Affidavit tieghu (fol 9) l-appellant isostni illi huwa ssottometta certifikati tal-mard matul il-perijodu li hu kien fuq 'sick-leave'. Jghid ukoll illi fl-1987, meta allura nbiddlet il-ligi, huwa kien staqsa impjegat tad-Dipartiment jekk kienx mehtieg li jissokta jaghmel certifikati. Dan issuggerielu biex jaghmel Affidavit kif hekk fil-fatt ghamel (fol 10), li fil-perijodu tas-'sick-leave' ma kienx qed jahdem. Jghid ukoll illi wara insistenza u pressjoni minnu l-file tieghu kien instab fl-istore ma' files qodma izda c-certifikati medici minnu sottomessi ma kienux fih.

(ii) Meta qamet il-kwestjoni dwar it-tnaqqis li kien qed jircievi fil-pensjoni l-appellant gie informat mid-Dipartiment (ara ittra datata 24 ta' Awissu 2001 a fol 6) illi mill-verifiki fir-records tad-Dipartiment instab li hu kien waqaf jaghmel ic-certifikati medici fl-1984. Gie ghalhekk invitat jipprezenta l-kopji taghhom gjaladarba hu baqa' jinsisti li kien baghthom.

Fuq il-bazi ta' dawn il-fatti l-Arbitru kien tal-fehma illi gjaladarba l-oneru tal-provi kien inkombenti fuq l-appellant u gjaladarba dan naqas milli jesebixxi kopja tac-certifikati medici, ossija d-duplikati ta' dawk originali allegatament mibghuta lid-Dipartiment, allura l-konkluzjoni kellha tkun li l-appellant naqas milli jgib prova sodisfacenti fil-grad li titlob il-ligi.

Ma jezisti l-ebda dubju, u dan fuq l-istregwa tal-principju maghruf, illi l-piz tal-prova huwa mixhut fuq min jafferma fatt u mhux fuq min jinnegah. Dan huwa pacifiku. Jekk l-affermazzjoni tas-sottomissjoni tac-certifikati kien qed jaghmilha l-appellant, id-Direttur ma kellux ghalfejn jaghmel il-prova negattiva li dawn ma ntbaghtux. U allura l-Qorti ma tistax taccetta l-argument illi ghax l-appellat ma kienx ikkonferma d-difiza tieghu bil-gurament, bhal ma hekk ghamel hu, ergo, ghal daqshekk l-appellant jista' jiskorja punt fuq l-avversarju. Dan ghaliex dejjem kien, obbligu tal-appellant illi jipprova sodisfacentement l-assunt tieghu. Prova li hu seta' jaghmilha bis-semplici produzzjoni tad-duplikati tac-certifikati medici. Dan b'dimostrazzjoni wkoll ta' l-ezistenza tal-fatt determinanti illi dawn ic-certifikati kienu effettivament saru.

Kull gudikant li hu msejjah biex jarbitra hu fl-obbligu li jesigi l-ahjar prova li fil-poter tal-parti li tipproduci jew li tirrigetta kwalunkwe prova ohra jekk jirrikonoxxi li l-parti tista' tipproduci wahda ahjar. Huwa biss meta jkun hemm cirkostanzi specjali li jistghu jispjegaw il-ghaliex ma tistax issir il-prova solita illi l-gudikant jew arbitru jista' jippermetti prova ohra li kapaci tissodisfah. Fuq dan il-gurisprudenza taghna hi konkordi. Ara a propositu decizjoni a **Vol XXIX pI p944**.

Fil-kaz prezenti l-Qorti tinnota illi l-appellant ma offra l-ebda spjega il-ghala ma kienx in grad li jipproduci d-duplikati tac-certifikati li suppost kienu fil-pussess tieghu. Evidentement ukoll ir-rikors ta' l-appell tieghu ma jikkontjeni l-ebda spjegazzjoni fir-rigward; del resto lanqas ma nsibu fih minimu accenn ghal dan il-fatt tan-nuqqas tieghu li jipprovdi l-kopji tac-certifikati.

Ghalkemm ma hemm xejn x'jimpedixxi li tintalab li ssir il-prova li tkun mehtiega biex ahjar jigu apprezzati l-fatti tal-kaz, dan ma jfisserx illi arbitru jew gudikant ghandu xi obbligu li jikkonduci hu l-prova tal-partijiet. Il-principju kien u jibqa' illi l-materja tigi deciza "iuxta allegata et probata". U dan hu dak li ghamel l-Arbitru f'dan il-kaz. Ragunament u konkluzjoni pjenament kondivizi minn din il-Qorti.

Il-Qorti taghlaq b'din l-enuncjazzjoni illustrata fid-decizjoni fl-ismijiet "**Charles Bonaci –vs- Direttur tas-Sigurta` Socjali**", Appell, 9 ta' April 2001, "l-oneru tal-prova kien fuq l-applikant. Prova li kellha tkun tali li tissodisfa lid-Direttur li naturalment kellu ukoll ikun ragjonevoli fl-apprezzament tal-provi prodotti. Certament, pero, kellu kull dritt jesigi prova adegwata, serja u attendibbli".

Ghal dawn l-motivi l-appell interpost qed jigi michud u s-sentenza appellata konfermata, bl-ispejjez ta' din l-istanza kontra l-appellant.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------